

Foredrag i Oslo Militære Samfund mandag 28. februar 2005

ved

Generalmajor Rolf Thomsen
Forsvarets skolesenter

Fremtidens militære utdanningssystem

1 Innledning

Forsvarets utdanningssystem er i støpeskjeen. Vi er i ferd med å innføre et utdanningsløp som er koordinert med det sivile utdanningssystemet. Krigsskoleutdannet befall vil få bachelorgrad og en del av de som utdannes ved Forsvarets skolesenter vil få mastergrad. Med denne reformen vil Forsvaret få et fleksibelt, nivåbasert utdanningssystem med en entydig rød tråd fra bunn til topp.

2 Hvorfor utdanningsreform?

Omleggingen av Forsvarets utdanningssystem har en rekke årsaker:

Trusselbildet er grunnleggende endret og har utløst gjennomgripende forandringer i hele Forsvarets struktur og innretning. Vi har beveget oss fra et mobiliseringsbasert invasjonforsvar tilpasset den kalde krigen, til et mobilt, deployerbart og fleksibelt innsatsforsvar som kan utføre komplekse og skiftende oppgaver både hjemme og ute. Forsvarets endrede oppbygning og oppgavespekter stiller nye krav til kompetanse.

Omleggingen er også nødvendig som en følge av de gjennomgripende endringer i Forsvarets organisasjon som er vedtatt av myndighetene. En sterk reduksjon i Forsvarets personelloppsetning krever kraftsamling også innenfor den militære utdanningssektoren. Stortingets vedtak om å innføre en revidert befalsordning med introduksjon av en ny kategori befall – avdelingsbefall – medfører også behov for reformer i utdanningssystemet.

Det er heller ikke til å komme fra at det militære utdanningssystemet ved utgangen av det 20. århundre hadde blitt uoversiktlig og komplekst. Den gamle utdanningsordningen var preget av dublering og uklare grensesnitt. Overlappingen mellom Krigsskole II og Stabsskole I er bare ett eksempel. Forsvaret har dessuten hatt mangelfull oversikt over den totale kompetanseutviklingen i organisasjonen. Når det gjelder kjøp av sivil utdanning, finnes eksempelvis en rekke overlappende avtaler. Manglende koordinering har gjort at den samlede prisen på disse sivile avtalene har blitt uforholdsmessig høy. Utnyttelsen av sivil utdanning og militær utdanning fra utlandet har også manglet en samlet retning. Det er med andre ord et behov for sterkere overordnet styring med utdanningsvirksomheten i Forsvaret. Det har derfor vært nødvendig å innføre et nytt og mer helhetlig styringssystem under én overordnet koordinerende myndighet.

Sist, men ikke minst, har det vist seg hensiktsmessig å tilpasse det militære utdanningssystemet til det sivile, både i Norge og internasjonalt, noe jeg skal komme tilbake til.

3 Ny ledelsesstruktur

For å bedre styringen med kompetanseproduksjonen i Forsvaret og sikre koordineringen av de ulike utdanningsnivåene, er det innført en ny overordnet struktur for kompetansestyring i Forsvaret.

Sjefen for Forsvarets skolesenter (sjef FSS) er i en rekke dokumenter, senest i statsrådets iversettingsbrev (IVB), gitt et overordnet ansvar for all kompetanseproduksjon i Forsvaret. Dette inkluderer blant annet ansvaret for fellesutdanning, ansvaret for at all akademisk utdanning i Forsvaret holder høy faglig kvalitet og er i samsvar med formelle krav, samt et koordinerende ansvar i forhold til generalinspektørene. Sjef FSS er medlem av forsvarssjefens ledergruppe.

Som en konsekvens av innføringen av bachelor- og masterutdanning, er sjef FSS dessuten gitt ansvaret for at bachelorutdanningen ved krigsskolene oppfyller de formelle vilkårene og at det er sammenheng mellom bachelor- og masterutdanningen. Det er med andre ord mitt ansvar å sørge for at den røde tråden gjennom hele utdanningssystemet er klar og synlig. Dette er et ansvar jeg tar alvorlig.

Ansvaret for utdanningsvirksomheten i Forsvaret utøves gjennom en ledelses- og rådsstruktur, som skal ivareta faglig og administrativ strømlinjeforming og koordinering av utdanningen på alle nivåer i Forsvarets kompetanseproduksjon. Rådsstrukturen består i dag av følgende organer:

- Forsvarssjefens kompetanseråd
- Forsvarets råd for utdanning
- Forsvarets krigsskoleråd
- Forsvarets befalsskoleråd.

Det vurderes nå å revidere rådsstrukturen i lys av Universitets- og høyskoleloven, som en følge av innføringen av master- og bachelorgrad i Forsvaret. I et mellomstadium etableres Forsvarets råd for bachelor- og masterutdanning (FRBM) som et supplement til den regulære rådsstrukturen.

4 Det nye utdanningssystemet

Hovedlinjene i Forsvarets reviderte utdanningssystem vil se slik ut:

4.1 Grunnleggende befalsutdanning (GBU)

De eksisterende ettårige befalsskolene med påfølgende pliktjeneste skal endres, og det skal innføres et mer fleksibelt utdanningsløp. Den grunnleggende befalsutdanningen vil bli tettere integrert i aktiv tjeneste og koplet til praksis. En omlegging av GBU har ikke minst vært nødvendig fordi det nå skal innføres et avdelingsbefal som skal ivareta behovet for spesialisert kompetanse på lavere nivå i organisasjonen.

Det er i dag betydelige forskjeller mellom de tre forsvarsgrenene i utformingen av GBU. Dette skaper utfordringer, ikke minst fordi GBU skal kvalifisere for krigsskole og bachelorgrad. Et av tiltakene for å bidra til sterkere samordning, er et opplegg for felles opptak og seleksjon (FOS). Dette har en rekke fordeler:

- FOS øker kvaliteten i seleksjonsprosessen, ikke minst fordi kompetansen innenfor opptak og seleksjon kan kraftsamles.
- Det er mer kostnadseffektivt.
- Rekrutteringen bedres gjennom samlet profilering, blant annet på internett.
- Søkermassen utnyttes bedre.
- FOS fremmer dessuten helhetstankegangen i et forsvar der evne og vilje til samhandling blir stadig viktigere, ikke minst på grunn av utbredelsen av nettverksbaserte løsninger.

4.2 Grunnleggende offisersutdanning – krigsskolene

Det skal innføres en treårig krigsskole i alle forsvarsgrener som fører fram til bachelorgrad. Dette innebærer at dagens ordning med Krigsskole I og II avvikles. En stor andel av kadettene gikk som kjent bare Krigsskole I, som har vært toårig i Hæren og Luftforsvaret. Med den nye ordningen får alle kadetter treårig utdanning, noe som samlet innebærer en forbedring.

Krigsskolene skal fortsatt primært gi en profesjonsutdanning tilpasset forsvarsgrenens behov, og gi grunnlag for videre karriere og utdanning i Forsvaret. Utdanningen skal organiseres slik at den ivaretar både fellesaspekter og grenvise behov, og gi den rette balansen mellom teori og praksis. Krigsskolene skal fortsatt tilby kvalifikasjonskurs for personell med sivil utdanning. Også for krigsskolene er felles opptak og seleksjon under innføring.

Utdanningen ved krigsskolene skal konsentreres om fag med relevans for Forsvarets primære virksomhet, med militærteori, taktikk og operasjoner, operativ logistikk, våpen og annet materiell, ledelse og pedagogikk, språk, samt fysisk fostring som de viktigste fagområdene. Den skal også omfatte fag som gir forståelse for Forsvarets plass i samfunnet, og for den politiske, folkerettslige og internasjonale rammen for Forsvarets virksomhet.

Krigsskolene vil fortsatt stå sentralt for å utvikle gode lederferdigheter og holdninger i hele offiserskorpset. Samtidig skal kadettene gis mulighet til intellektuell, faglig og personlig utvikling. Her formes unge offiserer som mennesker, ledere og profesjonsutøvere. Derfor vil det alltid være av største betydning for Forsvaret at krigsskolene tilbyr en tidsmessig utdanning av høy kvalitet som skaper helstøpte og kompetente offiserer.

4.3 Videregående offisersutdanning

Den videregående offisersutdanningen omfatter Forsvarets stabsskole og Forsvarets høgskole, i tillegg til utdanning ved andre institusjoner i inn- og utland.

4.3.1 Forsvarets stabsskole

Det vil innføres et ettårig stabsstudium og en toårig utdanning som leder fram til en mastergrad i militære studier. For den som skal gjennomgå det toårige løpet, vil stabsstudiet utgjøre første år.

Stabsskoleutdanningen skal fokusere på strategiske og folkerettslige rammer for Forsvarets og militære operasjoner, militærhistorie og militær tenkning, samt på planlegging, ledelse og gjennomføring av fellesoperasjoner.

Studieopplegget vil være som følger:

- *Første semester* konsentrerer seg om grunnleggende betingelser for studiet av militærmakt, herunder vitenskapsteori og metode, ledelse, militærhistorie, militær tenkning og teknologi, samt norsk og internasjonal politikk.
- *Andre semester* tar for seg fellesoperasjoner, ressursstyring og ledelse. Her blir teorien sett i sammenheng med praktiske erfaringer og konkrete eksempler.
- *Tredje semester* kombinerer to obligatoriske og ett valgfritt emne. Tilbudet av valgfrie emner er foreløpig begrenset, men det vil bygges ut etter hvert.
- *Fjerde semester* er i sin helhet viet arbeidet med masteroppgaven.

4.3.2 Forsvarets høgskole

Forsvarets høgskole har i et halvt århundre tilbydd sivile og militære ledere en integrert utdanning med fokus på sikkerhetspolitikk, anvendelse av Forsvaret og militærmakt, totalforsvaret samt andre former for sivil-militært samarbeid. Med høyt kompetente og erfarne kursdeltakere hentet fra ledende stillinger i ulike samfunnssektorer har Forsvarets høgskole vært en suksess innenfor sivil-militært samarbeid her i landet. Det er derfor viktig at denne unike arenaen for gjensidig utviklende dialog opprettholdes og videreutvikles.

4.3.3. Høyere utdanning utenfor det norske forsvaret

Forsvaret vil fortsatt utdanne personell på høyere nivå ved institusjoner utenfor Forsvaret. En videreutviklet stipendiatorordning vil gjøre det mulig for enkelte offiserer å følge sivile studier, eksempelvis innenfor tekniske og økonomiske fag eller IKT. Noen vil også gis anledning til å ta doktorgrad (PhD) ved norske eller utenlandske læresteder. Stipendiatorordningen forvaltes av FSS, og stipendiatene vil være tilknyttet FSS eller andre utdanningsinstitusjoner i Forsvaret under deler av utdanningen. Deres kompetanse vil dermed stå til rådighet for Forsvaret under utdanningen, eksempelvis ved at de kan bidra til undervisning. De vil også bli pålagt pliktjeneste etter endt utdanning.

Det vil dessuten fortsatt være aktuelt å gi offiserer på høyere militær utdanning i utlandet, eksempelvis ved utenlandske stabsskoler. Enkelte av disse utdanningsløpene vil gi mastergrad.

5 Forsvarets skolesenter: Ny organisasjon

Forsvarets skolesenter ble opprettet 1. januar 2002. I tiden som fulgte vokste FSS til en stor institusjon med mange underavdelinger og mangeartede oppgaver. Skolesenteret kom etter hvert til å bestå av hele 11 utdannings-, kompetanse- og forskningsenheter med forskjellig fokus og ujevne grensesnitt.

I lys av dette startet FSS våren 2003 en effektiviserings- og omorganiseringsprosess. Beslutningen om å søke akkreditering for et mastergradsstudium i militære studier har stått sentralt i prosessen. En ny organisasjonsplan er nå godkjent og skal iverksettes fra 1. august 2005.

Organisatorisk innebærer planen at FSS skal slankes til å bestå av en ledelse/stab og seks underavdelinger. Bemanningen (OPL) skal reduseres fra 237 til 178.

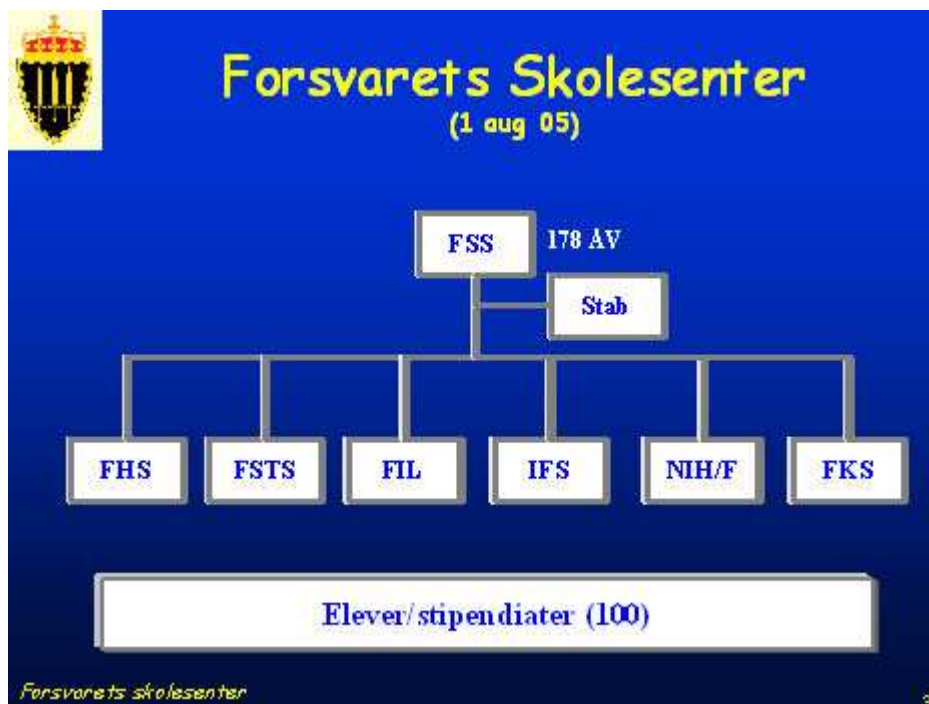
Det nye skolesenteret skal spisse virksomheten inn mot *forskningsbasert utdanning innen militærmakt, militær ledelse og fellesoperasjoner*, og oppgaver i nær tilknytning til dette.

Med begrepet *militærmakt* forstår FSS militære operasjoner, erfaringer, analyser, doktriner, konsepter, organisasjoner og strukturer *sett i en bred politisk og sosial kontekst*. Det betyr at norsk og internasjonal politikk, militærhistorie, militær tenkning (militærteoretiske grunnlagsproblemer) og teknologi inngår i militærmaktsbegrepet.

Militær ledelse består hovedsakelig av to komponenter: For det første å utvikle og disponere militært personell i fred, krise og væpnede konflikter, for det andre å omgjøre tilgjengelige ressurser til et militært styrkepotensial. Det betyr at både ledelse i mellommenneskelig forstand og ressursstyring (virksomhetsstyring) inngår i begrepet.

Men *fellesoperasjoner* menes planlegging og ledelse av militære operasjoner der to eller flere forsvarsgrener samvirker. Dette inkluderer aktuelle militærteoretiske perspektiver, militære doktriner, operasjonskonsepter og stabsmetodikk.

Den nye strukturen blir seende slik ut:

- *FSS/Stab* skal bistå sjef FSS i hans styrings- og koordineringsansvar for Forsvarets kompetanseproduksjon og drive intern virksomhets- og ressursstyring for FSS for å støtte opp under skolesenterets faglige virksomhet. Staben skal også ha ansvaret for strategisk styring av FSS og utdanningskjeden i Forsvarets militære organisasjon, samt informasjonsvirksomheten og bibliotektenestene ved FSS.
- *Forsvarets høyskole (FHS)* skal fortsatt gi Forsvarets høyeste utdanning og tilby kurs for sivile og militære ledere innenfor sikkerhetspolitikk, militærmakt og totalforsvar.
- *Forsvarets stabsskole (FSTS)* vil huse det nye stabsstudiet og påbyggingsåret som skal gi mastergrad i militære studier. FSTS skal særlig fokusere på planlegging og ledelse av fellesoperasjoner innenfor hele spekteret av Forsvarets oppgaver, inkludert fredsoperasjoner, operativ logistikk, forvaltning, sivil-militært samarbeid (CIMIC) og informasjonsoperasjoner (INFO OPS). FSTS skal også arbeide med Forsvarets operative doktrineutvikling og utføre annet utredningsarbeid. FSTS bidrar dessuten med militærfaglig ekspertise til media.
- *Forsvarets institutt for ledelse (FIL)* skal særlig fokusere på militær ledelse i krise og krig. Instituttet har også oppgaver knyttet til seleksjon av Forsvarets personell.
- *Institutt for forsvarsstudier (IFS)* skal fokusere på sikkerhetspolitikk og strategiske studier. IFS har et nasjonalt ansvar for historiske studier innen sitt arbeidsfelt, men vil også i sterkere grad rette fokus mot fremtidsrettede perspektiver. Instituttet skal levere vesentlige bidrag til masterstudiet.
- *Forsvarets institutt ved Norges Idrettshøgskole (NIH/F)* er Forsvarets kompetansesenter innen fagfeltet militær ferdighetslære.
- *Forsvarets kurssenter (FKS)* har ansvaret for å tilby kurs på en rekke områder som ikke dekkes av krigsskolene og FSTS. Det dreier seg i første omgang om

språk, utdanning innenfor etterretnings- og sikkerhetstjeneste, samt kurs rettet mot internasjonal virksomhet. Noen av disse kursene gjennomføres i samarbeid med universiteter og høyskoler og vil gi studiepoeng. Andre kurs gir ikke studiepoeng, men er konkret rettet mot spesielle behov, herunder eksempelvis NORDCAPS-kurs og andre kurs som forbereder for internasjonal virksomhet. FKS skal også drive utvikling av teknologibasert utdanning og oppdatere Forsvarets kursportal.

Det kan vise seg hensiktsmessig å utvide FKS' portefølje slik at senteret også ivaretar de oppgaver som i dag blant annet forestås av Forsvarets voksenopplæring, det vil si tilrettelegging av sivil utdanning og etter- og videreutdanning for sivile. I denne sammenheng kan man også tenke seg at FKS tildeles et spesielt ansvar for å tilrettelegge for overgangen til sivil karriere blant avdelingsbefal som skal fratruke, normalt etter om lag 15 års tjeneste. Tilrettelegging for en sivil annen-karriere for avdelingsbefal og andre som skal slutte i Forsvaret, vil være en sentral oppgave for Forsvaret i årene som kommer.

For tiden foregår det dessuten et prøveprosjekt der det gis mulighet til for å få godskrevet 20 studiepoeng for den utdannelsen som gis under førstegangstjenesten. Prøveprosjektet gjennomføres i Hærens Styrker i Nord-Norge og på Rena. Dersom denne ordningen innføres for alle som gjennomfører førstegangstjenesten, vil det også være naturlig at FKS får et ansvar her.

5.1 FSS som kompetansebrønn

FSS har søkt akkreditering for masterutdanning, og det tas sikte på å starte denne utdanningen fra høsten av. Blant kravene til en mastergrad er at undervisningen skal være forskningsbasert. Dette stiller store krav til den formelle kompetanse som FSS må besitte. Det er imidlertid mange årsaker til at FSS må bli et kraftsentrum for militærfaglig kompetanse. Dagens og morgendagens utfordringer krever at forskning, utvikling, rådgiving og utdanning knyttes tett sammen. Forsvaret har behov for en kompetansebrønn som raskt kan tilby relevante utredninger og rådgiving, særlig på områder der det ikke finnes kyndige sivile miljøer. Dette krever både evne til å fokusere på aktuelle problemstillinger og evne til å analysere langsiktige utviklingstrekk knyttet til anvendelse av militærmakt i videste forstand.

FSS er pålagt å arbeide med operativ doktrineutvikling og overordnet konseptutvikling i Forsvaret. Også den norske offentligheten etterspør analyser innen militærfaglige områder. Forsvaret trenger derfor et sentralt sivilt-militært militærfaglig kompetansesenter av høy kvalitet. Av særlig betydning er det at kompetansemiljøene ved FSS får tid og mulighet til å drive forskning og utvikling på høyt nivå. Skolesenterets organisering skal sikre at det blir rom for forskning og kompetanseutvikling.

5.2 Samarbeid – nasjonalt og internasjonalt

FSS' primære målgrupper og samarbeidspartnere er innenfor Forsvaret. Men også andre deler av det norske samfunn utgjør målgrupper og samarbeidspartnere for FSS. Det gjelder ressurspersoner innen offentlig forvaltning og ulike samfunnssektorer som får utdanning ved FSS. Det gjelder også kompetansemiljøer ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner.

I lys av den akselererende internasjonaliseringen må FSS søke flere samarbeidspartnere og rette seg mot flere målgrupper i utlandet. Kravene til militær

transformasjon medfører at FSS må utvikle et nært samarbeid med forsvars-, utdannings- og forskningsmiljøer internasjonalt. Samarbeid innenfor Nato og med institusjoner i stater som er definert som Norges strategiske samarbeidspartnere, må stå i første rekke. I tillegg må FSS samarbeide nært med utvalgte internasjonale organisasjoner og miljøer som innehar et særlig høyt faglig nivå.

Den generelle målsettingen med et slikt samarbeid er å kunne fange opp sentrale utviklingstendenser og stimulere til en internasjonalisering av virksomheten ved FSS. En mer håndfast målsetting er å etablere en ramme for utveksling av sivilt og militært personell. For å gi samarbeidet tyngde og robusthet må det inngås avtaler med utvalgte institusjoner internasjonalt. FSS har på vegne av Forsvaret et ansvar for å utvikle slike samarbeidsavtaler på flere områder, og dette arbeidet vil gis prioritet i tiden fremover.

6. Høyskolestatus – positivt og nødvendig

Sentralt i reformen av Forsvarets utdanning står tilpasningen til det sivile utdanningssystemet. For første gang vil Forsvaret få et utdanningsløp som godkjennes på linje med sivil høyskoleutdanning. Krigsskolene har fått akkreditering for å tilby treårige bachelorgrader i militære studier. Forsvarets skolesenter er i ferd med å gjennomgå akkreditering for å tilby en toårig erfaringsbasert mastergrad i militære studier.

6.1 Bologna-prosessen

Denne utdanningsordningen er på linje med den som er i ferd med å bli gjennomført i praktisk talt all høyere utdanning i Norge, og i Europa for øvrig. Utgangspunktet for denne standardiseringen er den såkalte Bologna-prosessen som startet i EU i 1999. Målet er å skape et europeisk fellesområde for høyere utdanning der studieløp og utdanningsnivåer er sammenfallende og der studiepoeng, utdanningsgrader og karaktersystemet er samkjørt og gjensidig godkjent, slik at studenter og uteksaminerte kandidater kan bevege seg fritt innenfor området og få anerkjent utdannelsen overalt. Malen er et studieløp med en treårig bachelor, en toårig master og en treårig PhD. Dette systemet er i sin tur basert på felles anerkjente kvalitetsnormer for utdanningsløp og institusjoner.

I Norge ivaretas godkjenningen av *Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen* (NOKUT). Innføringen av det standardiserte europeiske utdanningssystemet i Norge har blitt kjent under betegnelsen "kvalitetsreformen".

Tilpasningen av norsk militær utdanning til dette standardiserte systemet er både positivt og nødvendig. Allerede før kvalitetsreformen ble igangsatt i Norge, hadde en rekke profesjonsutdanninger fått høyskolestatus, eksempelvis sykepleiere og politi. Disse profesjonene er nå i ferd med å tilpasse seg innføringen av det nye utdanningssystemet. Politihøyskolen ble således i juni 2004 delvis innlemmet under Universitets- og høyskoleloven og har fått rett til å tildele bachelorgrad og fastsette studiepoeng for videreutdanning. Politihøyskolen tar sikte på å søke NOKUT om akkreditering av et masterstudium.

Går vi én generasjon tilbake, var akademisk status forbeholdt et begrenset antall yrkesgrupper, som leger, jurister og prester. En rekke profesjonsutdanninger med høy anseelse sto utenfor systemet. Det gjaldt også for offisersutdanningen, selv om krigsskolene med tiden oppnådde delvis godkjenning.

Med et stadig større antall norske profesjoner innenfor høyskolesystemet og en felles europeisk utdanningsmal under etablering, er det ikke lenger akseptabelt at Forsvaret

delvis står utenfor dette systemet. Profesjonens anseelse og status krever en utdanning med tilsvarende nivå og godkjenning som andre profesjoner. Politiet er bare ett eksempel.

Samlet ligger Norge fremst i innføringen av Bologna-prinsippene, og det norske forsvaret ligger foran militære utdanningsinstitusjoner i andre land. Det er ingen ulempe, men tvert i mot en styrke. Alle bør kunne lese skriften på veggen: Det felles europeiske utdanningssystemet er kommet for å bli. Det europeiske utdanningssystemet har dessuten klare likhetstrekk med det nordamerikanske systemet, og likner også systemene i en rekke andre land verden over. Vi kan øyne framveksten av en globalisert standard for høyere utdanning, basert på bachelor- og mastergrader. Når Forsvarets utdanningssystem uansett er i støpeskjeen, ville det være uansvarlig ikke å forholde seg til denne utviklingen.

6.2 Utdanningssystemets betydning for rekruttering

Det finnes også andre årsaker til at det er ønskelig å tilpasse seg et allment mønster for utdanningsnivåer. I fremtiden vil en stor andel av befalet slutte i Forsvaret og gå over i andre yrker på ulike alderstrinn. De vil med andre ord ha et behov for å posisjonere seg i forhold til en sivil annen-karriere. Dette gjelder på langt nær bare det nye avdelingsbefalet. Også mange krigsskoleutdannede offiserer vil satse på en påfølgende karriere i det sivile.

Fra Forsvarets synsvinkel er en slik avskalling på forskjellige nivåer nødvendig og ønskelig for å opprettholde en hensiktsmessig sammensetning av befalskorpset. Dessuten må vi innse at det ikke er like mange unge i dag som velger et yrke som de ønsker å stå i hele livet. Unge mennesker ønsker handlefrihet, og de vil ha en utdanning som også kan danne grunnlag for andre yrkesvalg, eventuelt som grunnlag for senere videreutdanning på andre felter i Norge eller i utlandet. Dersom vi skal kunne rekruttere de beste til befalsyrket, må vi tilby en utdanning som legger til rette for dette.

6.3 Internasjonal anseelse

Til sist bør det nevnes at det blir stadig vanligere i mange land at offiserer har akademisk utdanning. Riktignok ligger Norge i forkant på dette feltet i forhold til flere europeiske land, men det har lenge vært vanlig å treffe amerikanske offiserer med akademisk utdanning. Flernasjonalt samarbeid i internasjonale staber og internasjonale operasjoner blir en stadig viktigere del av Forsvarets virksomhet. Kompetente offiserer med allment godkjent utdanning på høyt nivå vil være viktig for å kunne hevde seg best mulig i slikt samarbeid.

7 Akademisering og operativ erfaring: To likeverdige komponenter

Hittil har jeg snakket mye om behovet for en styrket akademisk profil på den militære utdanningen og om behovet for å tilpasse utdanningen til internasjonale sivile standarder. Det er imidlertid viktig for meg å understreke at omleggingen også har et annet og like viktig mål, nemlig *å bedre evnen til operativ ledelse av styrker i krevende skarpe operasjoner*. Den økte norske deltakelsen i internasjonale operasjoner har medført en fornyet vekt på praktiske erfaringer fra slik virksomhet. Ikke minst er det behov for at erfaringer og lærdommer fra operasjoner ute blir raskt formidlet til Forsvarets personell. En offiser i dag må i sterkere grad enn tidligere være innstilt på å praktisere sitt fag under krevende forhold i utlandet i flere faser i karrieren. Dette stiller store krav til praktisk evne og lederegenskaper. Dette skal vektlegges i utdanningen.

Dessuten må det understrekes at den økte vekten på teoretisk skolering er knyttet til

konkrete militære behov. Dagens offiserer stilles overfor et komplekst og skiftende trusselbilde og en hurtig utvikling av konsepter, doktriner og kapasiteter både blant våre allierte og her hjemme. Evnen til fleksibilitet og transformasjon står i sentrum. Dette krever kunnskaper, dybdeforståelse og analytisk evne. Ikke minst kreves det en evne til å formidle kompetente fagmilitære synspunkter i sammenhenger der behovet for nært sivilt-militært samarbeid blir stadig viktigere. Dette skal vi sette våre offiserer i stand til.

Til tider møter jeg en frykt for at omleggingen av Forsvarets utdanningssystem skal medføre at utdanningen blir mer teoretisk og sivilt preget, på bekostning av fagmilitær kompetanse. For mange hefter det noe livsfjernt og upraktisk ved begrepet "akademisering". Det er viktig for meg å tilbakevise dette inntrykket.

Det nye utdanningssystemet reflekterer at offisersprofesjonen er i endring. Fremtidens offiserer skal gis en tyngre teoretisk og analytisk ballast, samtidig som de skal bli bedre forberedt til krevende operativ virksomhet under skiftende vilkår, både hjemme og under fremmede himmelstrøk. Vi skal klare begge deler. Dette er ingen liten utfordring, men vi må ha høye ambisjoner på profesjonens vegne!

8. Avslutning

Kompetanse er en avgjørende ressurs for et moderne og fleksibelt forsvar. Kompetanse er ikke noe man kan skaffe seg en gang for alle, det er noe som må vedlikeholdes og utvikles. Hvis man stilles overfor uventede og vanskelige situasjoner, er det kompetansen som danner grunnlag for improviseringsevne og handlekraft.

Forsvarets nye utdanningssystem blir det mest fleksible Forsvaret har hatt. Det sikrer systematisk kunnskapsoppbygging gjennom et utdanningsløp med klare nivåer og god sammenheng mellom nivåene. For første gang vil dessuten norsk militær utdanning være fullt kompatibel med sivil høyskoleutdanning i inn- og utland.

Med en tidsmessig utdanning som kombinerer bred samfunnsforståelse og operativ ledelse vil norske offiserer stå vel rustet til å møte fremtidens komplekse utfordringer.